

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av en byrå från Dalarna

Linderson, Hans

2015

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Linderson, H. (2015). *Dendrokronologisk analys av en byrå från Dalarna*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2015:61). Lund University.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

16 oktober 2015

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2015:61
Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV EN BYRÅ FRÅN DALARNA

Uppdragsgivare: Kristina Börjesson, Jakob Borgmästares v 13,152 40 Södertälje
Område: Dalarna Prov nr: 56022-56023 Antal prov: två bräddor, tre uppmätningar
Dendrokronologiskt objekt: Byrå, låda sarg samt dess högkant

Material

Av byrån har virket från två lådor och ett hyllplan utvärderats för dendrokronologisk analys. På hyllplanet mättes två radier, prov 56023,1+2, på ändträet (tvärsnitt). På lådans sarg mättes en radie, radiärsnitt samt tvärsnitt. Dessa virkesdelar bedömdes uppvisa de årsringar som ligger närmast vankant, den yngsta/yttersta årsringen närmast under bark. Vidare var årsringarna lagom täta för att urskiljas i mikroskop utan att göra åverkan på virket. Det finns virke i byrån med mycket täta årsringar som skulle behövas prepareras med en, om än liten, viss åverkan som följd.

Resultat:

Dendro nr:	Uppmätning	Trädslag	Antal år (antal radier)	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Fällningsår E(Efter)
56022,1	Låda sarg	Tall	70;1	Sp 51 ej W	1793	1793-1817
56023,1+2	hyllplan	Tall	89;2	Sp 40 ej W	1780	1785-1815

Kommentarer till resultatet

De yngsta årsringarna på de båda brädsidorna dateras till **år 1793 respektive 1780**. Båda proven dateras inbördes så att det råder en stor sannolikhet virket är hämtat från ett gemensamt område till och med gemensam ståndort.

Eftersom vankant saknas i virket har splintstatistik använts för att begränsa dateringen uppåt i tid. På denna typ av virke har 60 ± 15 år använts. Det mest rimliga är att virket är avverkat under en gemensam säsong. Man kan därför på goda grunder sammanväga de båda dateringarna. Virket är därmed avverkat någon gång under åren **1793-1815**.

Proveniensen är Siljanområdet eller norr där om i Dalarna.

Man måste lägga på några år för torktid av virket för att bedöma byråns ålder. Det går naturligtvis inte med fullständig säkerhet ange en tid för torkning. Men om virket inte glömts bort så borde byrån vara byggd senast år 1798-1820.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Foto: Anton Hansson, annat uppdrag

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven).

Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.
Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.
Proverna kommer att ingå i RAÄ's arkiv och förvaltas av laboratoriet.
Rapporter och andra skrifter angående de dendrokronologiska resultaten tas tacksamt emot.
Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare
Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se
Tel: 046-2227891